Aan de Raad

Made, 2 april 2024

Raadsvergadering 16 mei 2024	**Registratienummer:** 2024009365 **Casenr:**
Onderwerp: Rekenkameronderzoek “Huisvesting van arbeidsmigranten in de gemeente Drimmelen”	

Portefeuillehouder: T. Simons **Ambtelijke coördinatie:** Griffie **Steller:** F.M.C. Ronde	**Bijlagen:** 1. Raadsbesluit 2. Aanbiedingsbrief 3. Eindrapportage Rekenkamercommissie	**Ter inzage:**

SAMENVATTING
Het onderzoek van de rekenkamer West-Brabant richt zich in 2024 op de huisvesting van arbeidsmigranten in de gemeente Drimmelen. Met dit onderzoek wil de rekenkamer West-Brabant de gemeenteraad van Drimmelen inzicht bieden in de aard en omvang van het huisvestingsvraagstuk van arbeidsmigranten, de huidige wijze waarop binnen de gemeente Drimmelen met dit vraagstuk wordt omgegaan en hoe de gemeenteraad zich hiertoe verhoudt. Het onderzoek heeft betrekking op de ontwikkelingen in de beleidsperiode 2016 tot 2023.

De eindrapportage wordt hierbij aan de gemeenteraad aangeboden.

INLEIDING
Met dit onderzoek wil de rekenkamer West-Brabant de gemeenteraad van Drimmelen inzicht bieden in de aard en omvang van het huisvestingsvraagstuk van arbeidsmigranten, de huidige wijze waarop binnen de gemeente Drimmelen met dit vraagstuk wordt omgegaan en hoe de gemeenteraad zich hiertoe verhoudt. Het onderzoek heeft betrekking op de ontwikkelingen in de beleidsperiode 2016 tot 2023.

Het vorengaande heeft geleid tot de volgende centrale onderzoeksvraag:
‘Wat is de aard en omvang van de huisvesting van arbeidsmigranten in de gemeente Drimmelen en welke werkwijze hanteert de gemeente bij deze huisvesting en hoe wordt de gemeenteraad hiervan op de hoogte gebracht?’.

Het onderzoek geeft inzicht in de volgende elementen:
a. Inzicht in de omvang, situatie en (mogelijke) knelpunten rond de huisvesting van arbeidsmigranten in de gemeente Drimmelen.
b. Nagaan of zowel het lokale beleid als het regionale beleid terzake doeltreffend en doelmatig in de gemeente Drimmelen wordt uitgevoerd.
c. Het bieden van inzicht in de informatievoorziening van de gemeente ten behoeve van de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad.

Om de centrale vraag te kunnen beantwoorden is het onderzoek opgebouwd aan de hand van vier onderdelen.

1. De omvang en aard van de arbeidsmigranten nu en tot 2030.
2. De huisvestingsopgave voor arbeidsmigranten en de effecten voor de lokale woningmarkt.
3. Het gemeentelijk beleid en werkwijze.
4. De rol van de gemeenteraad.

Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van een combinatie van verschillende onderzoeksmethoden; data-analyse, deskresearch, beleidsanalyse en interviews.

CONCLUSIES UIT DE VERSCHILLENDE DEELTHEMA'S

1. Beleid

    a. Het huidige beleid ten aanzien van de huisvesting van arbeidsmigranten biedt onvoldoende kaders.
    b. Zowel uit de gesprekken met beleidsambtenaren als de beleidsanalyse blijkt dat het huidige beleid onvoldoende eenduidig is.
    c. De gemeente Drimmelen pakt arbeidsmigratie op dit moment niet op als een integraal vraagstuk; er is onvoldoende aandacht voor de samenhangende aspecten wonen, werken en (samen)leven.

2. Huisvestingsopgave

    a. Er is geen adequaat zicht op de omvang en aard van arbeidsmigratie in de gemeente Drimmelen. Dit geldt voor zowel voor de situatie van de in gemeente Drimmelen werkende als wonende arbeidsmigranten.
    b. Er is onvoldoende zicht op de omvang en aard van de huisvesting van deze groep, als ook de (kwaliteit van de) huisvestingssituatie.
    c. De gemeente heeft de huisvestingsopgave nog niet bepaald. Dat betekent dat nog niet bepaald is voor wie ze de huisvesting faciliteren, waardoor de huisvestingsopgave nog niet helder is.
    d. Gebaseerd op gesprekken met de gemeente, ondernemers en op documentatie lijkt er een mismatch te zijn tussen vraag (met name voor shortstay ofwel kortverblijf) en het huidige aanbod aan huisvestingsplekken.
    e. Vanuit de bestaande literatuur en gesprekken in het veld hebben we de indruk dat de groei van het aantal arbeidsmigranten zich richting 2030 voortzet. Er zijn geen indicaties dat de groei afneemt.

3. Uitvoering

    a. De uitvoering van beleid is met name reactief.
    b. De organisatie van de uitvoering van het beleid is versnipperd binnen de gemeentelijke organisatie en samenwerking tussen beleidsafdelingen is veelal ad hoc.
    c. Het college krijgt op dit moment veel ruimte en kan in alle gevallen afwijken van de uitgangspunten van het beleid. Daarnaast zijn uitgangspunten opgenomen die in de praktijk lastig te realiseren zijn en waarvoor instrumentaria ontbreken.
    d. We constateren dat er weinig tot geen contact tussen de gemeentelijke organisatie en ondernemers of arbeidsmigranten met betrekking tot

huisvesting van arbeidsmigranten, anders dan via burgerzaken en rondom lopende vergunningsaanvragen voor huisvestingslocaties.
e. De gemeente Drimmelen werkt nauwelijks samen met omliggende gemeenten omtrent de arbeidsmigrantenopgave.
f. De gemeente is op dit moment beperkt actief in handhaving.

4. Rol van de gemeenteraad

a. De gemeenteraad wordt niet structureel geïnformeerd over het migrantenvraagstuk en -opgave. Maar de gemeenteraad agendeert het onderwerp ook niet actief.

AANBEVELINGEN AAN DE GEMEENTERAAD

Op basis van de verkregen inzichten en de daaruit door de rekenkamer getrokken conclusies is een herziening van het beleid een logische aanbeveling. De rekenkamer beveelt het college aan het beleid en de uitvoering inzake huisvesting arbeidsmigranten te herzien en hierbij invulling te geven aan de volgende punten:

1. Beleidsinhoudelijk

a. Bepaal de huisvestingopgave.
b. Formuleer duidelijke kaders en richtlijnen waardoor het mogelijk is keuzes rondom huisvestingslocaties eenduidig te maken.
c. Kies voor aansluitende maatregelen die kunnen worden genomen in de praktijk. Het beleid dient vooraf getoetst te worden aan de uitvoerbaarheid.

2. Totstandkoming van het beleid

a. Betrek alle afdelingen die betrokken zijn bij het vraagstuk arbeidsmigratie (economie, burgerzaken, handhaving, ruimtelijke ordening/grondgebied, vergunningen, integratie en welzijn) actief bij de herziening van het beleid. Daarbij zou ook aandacht moeten zijn voor de uitvoerbaarheid van beleid, zeker in de context van capaciteit, taakverdeling en samenwerking.
b. Betrek de relevante stakeholders om meer inzicht te krijgen in de huidige situatie, verwachtingen en behoeften richting de toekomst. De samenwerking met ondernemers, huisvesters, als ook arbeidsmigranten en inwoners moet (opnieuw) worden opgezocht.
c. Neem de aandachtspunten mee conform het advies Roemer (Ministerie van Sociale Zaken & Werkgelegenheid, 2023). Deel ontwikkelingen op dit terrein met de raad (o.a. de in 2024 te verwachten uitkomsten van een nadere verkenning van de rol van werkgevers bij registratie).
d. Heroverweeg de termijn van maximaal 5 jaar die wordt gehanteerd bij tijdelijke omgevingsvergunningen voor woonunits op terrein van werkgever/inlener, zodat initiatiefnemers bij hun investeringsbeslissingen langer vooruit kunnen denken.
e. Bezie in hoeverre het toelaten van logies op bedrijventerreinen een optie is.

3. Samenwerking in de regio

Zoek de samenwerking in de regio. Geef met meer prioriteit invulling en uitvoering

aan het eerder vastgestelde regionale afsprakenkader arbeidsmigranten West-Brabant.

4. Uitvoering

    a. Zet in op het verbeteren van registratie in de Basisregistratie Personen (BRP) door systemen en communicatie aan te passen of anderzijds zorg te dragen voor een registratie systeem, teneinde vast te kunnen stellen wat de omvang en aard van arbeidsmigratie in de gemeente is.
    b. Maak duidelijk wat de visie op handhaving is en welke prioriteiten daarbij worden gehanteerd. Maak duidelijk in welke gevallen en waarom er van wordt afgeweken.

5. Informatiepositie gemeenteraad

    a. Neem de gemeenteraad in een vroeg stadium mee bij het ontwikkelen van het beleid. Hierbij valt te denken aan thema bijeenkomsten (eventueel met andere gemeenten binnen West–Brabant), het vormen van een klankbordgroep of het opstellen van een kaderstellende notitie.
    b. Informeer de raad periodiek over de ontwikkelingen met betrekking tot dit thema.
    c. Informeer de raad, door een onderbouwde motivering, indien het college besluiten neemt die die afwijken van het vergunningenbeleid inzake logies van arbeidsmigranten van het beleid.

Daarnaast geeft de rekenkamer het college een aantal aanbevelingen ter overweging mee. De keuze zal mede afhangen van de te maken investeringen / kosten, behoefte (met name bij raadsleden) en de verwachte toegevoegde waarde in het herzien beleid.

6. Het perspectief van arbeidsmigranten is in het huidige beleid niet meegenomen. Indien de gemeente Drimmelen het perspectief van de verschillende stakeholders wenst mee te nemen, dient de gemeente zowel met arbeidsmigranten als met inwoners zelf in gesprek te gaan.

7. De gemeente Drimmelen zou ervoor kunnen kiezen om het toekomstige beleid meer integraal in te steken en zich niet te beperken tot huisvesting. Arbeidsmigratiebeleid zou gericht kunnen zijn op wonen, werken én leven. Een meer integrale insteek sluit aan bij het eerder vastgestelde regionale afsprakenkader arbeidsmigranten West-Brabant, waarin uitgangspunten op het gebied van huisvesting en leefomgeving, economie en arbeidsmarkt en welzijn en gezondheid zijn meegenomen.

8. Maak het dilemma bespreekbaar van het huisvesten van arbeidsmigranten in de kernen. Denk hierbij o.a. aan enerzijds de rechten (en plichten) van de arbeidsmigrant als ingezetene, versus mogelijke overlast en de druk op de woningmarkt en andere voorzieningen, en dat tegen de achtergrond van de zorgplicht van de gemeente voor voldoende huisvesting voor ál haar burgers.

9. Heb oog voor het dilemma bij de mogelijke toepassing van het instrument opkoopbescherming in de kernen, hetgeen tot minder logies voor arbeidsmigranten zal/kan leiden, in relatie tot het mogelijk verder toenemen van toch al bestaande tekort aan woningen voor arbeidsmigranten.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?
Uitvoering van de gedane aanbevelingen zoals hierboven aangegeven.

HOE PAST DIT BINNEN BELEID EN WETGEVING?
Artikel 81l van de Gemeentewet bepaalt dat in afwijking van artikel 81a de raad met de raden van een of meer andere gemeenten, een gemeenschappelijke rekenkamer kan instellen. In de gemeente Drimmelen is deze functie ondergebracht bij de rekenkamer West-Brabant.

Eén van de taken van de rekenkamer is ingevolge artikel 3, eerste lid, van de Verordening gemeentelijke rekenkamer 2022 het onderzoeken van de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur alsmede van instellingen waarvan de activiteiten geheel of in belangrijke mate door de gemeente worden bekostigd.

Dit onderzoek past dus bij de taakstelling van de rekenkamer en de onderliggende wetgeving.

DUURZAAMHEIDSPARAGRAAF?
N.v.t.

WAT GAAN WE DOEN?
De rekenkamer heeft het conceptrapport aangeboden voor bestuurlijke hoor en wederhoor. Het college heeft hierop gereageerd bij brief van 22 maart 2024. De reactie van het college is terug te vinden op bladzijden 10 tot en met 15 van het rapport.

Het college geeft in zijn brief een algemene reactie en een reactie op de conclusies en aanbevelingen.

Voor wat betreft de algemene reactie geeft het college aan blij te zijn met de aandacht dat dit onderwerp behoeft en gekregen heeft in het onderzoeksrapport. Het college constateert ook dat het voor de rekenkamer lastig is gebleken met richtinggevende uitspraken te komen over welke kant het arbeidsmigrantenbeleid zich beste kan ontwikkelen met alle ontwikkelingen in Nederland in ogenschouw nemend en het geringe inzicht op de actuele huisvesting. Dat legt een extra zware verantwoordelijkheid bij de gemeenteraad en het college om straks tot goed doordacht beleid te komen dat aansluit bij de praktijk.

Het college geeft aan dat zij de conclusies en aanbevelingen onderschrijven. De aanbevelingen zullen daarom als startbasis dienen voor het herzien van het beleid arbeidsmigranten. Dit zal middels een integraal projectteam binnen de organisatie en met betrokkenheid van externe stakeholders zoals arbeidsmigranten zelf, lokale werkgevers, huisvesters, omwonenden en ook buurgemeenten, opgepakt worden om een herzien beleidskader neer te leggen vanuit integraal perspectief. Ook zullen gaandeweg dit project vanuit deze integrale bril heldere keuzes gemaakt moeten worden om tot een eenduidig, coherent en effectief beleidskader te komen wat aansluit op de praktijk. Het doel wat het herziene beleid gaat bewerkstelligen is het zorgen voor menswaardige huisvesting voor arbeidsmigranten in de gemeente Drimmelen. De vier belangrijke onderdelen waar menswaardige huisvesting daarbij uit bestaat is het zorgen voor kwalitatieve, leefbare, veilige en gezonde huisvesting. In het proces om het huidige beleidskader hierin te transformeren, is het voor het college daarbij van groot belang, zo geven zij aan, de gemeenteraad hierbij nadrukkelijk te betrekken.

Het college wil gaan voor een duidelijk, integraal en op de toekomst gericht beleid waar duidelijke keuzes gemaakt worden over wat we in Drimmelen wel en niet willen. Daar zullen

ook lastige keuzes bij zitten waarvan het college hoopt om samen met ondernemers, huisvesters, omwonenden, arbeidsmigranten en gemeenteraad tot een goede uitkomst te komen.

WIE ZIJN DE BETROKKEN PARTIJEN?
De gemeenteraad, het college, de ambtelijke organisatie van de gemeente Drimmelen, rekenkamer West-Brabant.

WAT ZIJN DE KOSTEN?
Er zijn voldoende middelen opgenomen om de herziening van het beleid goed op te kunnen pakken dit jaar. Hiervoor zijn geen aanvullende middelen nodig.
Wel kan het zo zijn dat als het nieuwe beleid ter vaststelling wordt aangeboden aan de raad in 2025, daaruit bepaalde zaken voortvloeien c.q. de raad bepaalde zaken extra wenst waar budget voor nodig is of dat het college met een voorstel daartoe komt. Dit is echter afhankelijk van het beleid dat nog opgesteld moet worden.

WAT ZIJN DE ALTERNATIEVEN?
n.v.t.

HOE GAAN WE COMMUNICEREN?
Het raadsbesluit wordt op de gebruikelijke wijze bekendgemaakt. Het raadsbesluit wordt ter kennis gebracht aan de rekenkamer.

WAT IS DE VERVOLGPROCEDURE?
Het college zal aan de hand van de gedane conclusies en aanbevelingen uit het rapport de vervolgprocedure moeten bepalen.

Namens de gemeenteraad van Drimmelen

F.M.C. Ronde
Griffier

B.H.G. Scholtze
Burgemeester

De raad van de gemeente Drimmelen;

gezien:
- De eindrapportage “Huisvesting van arbeidsmigranten in de gemeente Drimmelen’;

gelet op:
- Artikel 81l van de Gemeentewet,
- Artikel 3, eerste lid van de Verordening gemeentelijke rekenkamer 2022;
- Het bepaalde in het Convenant betreffende de samenwerking van rekenkamers 2022-2028;

B e s l u i t :
- Kennis te nemen van de door de rekenkamer uitgebrachte eindrapportage “Huisvesting van arbeidsmigranten in de gemeente Drimmelen”;
- De conclusies en aanbevelingen te onderschrijven;
- Het college op te dragen de aanbevelingen uit de eindrapportage te effectueren en het beleid en de uitvoering inzake huisvesting arbeidsmigranten te herzien. Hierbij dienen de verschillende onderdelen uit de aanbeveling betrokken te worden.

Made, 16 mei 2024

de raad voornoemd,

F.M.C. Ronde	B.H.G. Scholtze
griffier	voorzitter